



2025/1014

26.5.2025 г.

РЕШЕНИЕ (ЕС) 2025/1014 НА КОМИСИЯТА

от 16 май 2025 година

за предоставяне на Кралство Испания на дерогация от определени разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета и Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на Балеарските острови

(нотифицирано под номер C(2025) 3174)

(само текстът на испански език е автентичен)

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия ⁽¹⁾, и по-специално член 64 от него,

като взе предвид Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС ⁽²⁾, и по-специално член 66 от нея,

като има предвид, че:

1. ПРОЦЕДУРА И ОБХВАТ НА РЕШЕНИЕТО

- (1) На 23 ноември 2020 г. Кралство Испания (наричано по-нататък „Испания“) подаде до Комисията искане за дерогация (наричано по-нататък „заявлението“) за териториите извън полуострова (наричани заедно „ТИП“) Канарски острови, Балеарски острови, Сеута и Мелиля в съответствие с член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 66 от Директива (ЕС) 2019/944.
- (2) Първоначално в заявлението е поискана дерогация от членове 8 и 54 от Директива (ЕС) 2019/944 и от членове 3 и 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11, членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943. В посоченото заявление не е конкретизиран срокът на действие на исканата дерогация.
- (3) На 18 март 2021 г. Комисията публикува заявлението на своя уебсайт и прикани държавите членки и заинтересованите страни да представят мнения до 30 април 2021 г.
- (4) На 17 август 2021 г. и на 16 декември 2021 г. Комисията поиска допълнителна информация от Испания по заявлението. Испания отговори на 4 октомври 2021 г. и на 17 януари 2022 г. Във втория отговор Испания промени обхвата на заявлението си, както следва:
 - искането за дерогация от член 8 от Директива (ЕС) 2019/944 беше оттеглено по отношение на всички ТИП;
 - искането за дерогация от член 54 от Директива (ЕС) 2019/944 беше оттеглено по отношение на Балеарските острови и Сеута;
 - Испания включи ново искане за дерогация от член 40, параграфи 4—7 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на всички ТИП;
 - искането за дерогация от член 3, първа алинея, букви г), е), ж), з), и), л), м) и р) от Регламент (ЕС) 2019/943 беше оттеглено за всички ТИП;
 - Испания също така оттегли искането си за дерогация от член 16, параграфи 1 и 2, член 20, параграфи 1 и 2, член 21, параграфи 1—6, член 22, параграф 1, с изключение на букви е) и з), член 22, параграф 4 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943 за всички ТИП;

⁽¹⁾ ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>.

⁽²⁾ ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

— Испания определи ограничен срок на действие на исканата дерогация за Балеарските острови и Сеута до ефективното интегриране на тези територии с континенталната част (което не се очаква преди 2030 г.).

- (5) Настоящото решение следва да обхваща само Балеарските острови, тъй като решението на Комисията относно искането за дерогация, подадено от Испания във връзка с ТИП на Канарските острови, беше прието на 8 декември 2023 г. ⁽³⁾, а исканията за дерогация, подадени от Испания по отношение на ТИП на Сеута и Мелиля, ще бъдат обект на отделни решения.

2. БАЛЕАРСКИТЕ ОСТРОВИ

Електроенергийната система и пазарът на електроенергия на Балеарските острови

- (6) Балеарските острови заедно образуват единна взаимосвързана система (Майорка, Менорка, Ибиса и Форментера). Според Испания потреблението на Балеарските острови през 1996 г. е било под 3 000 GWh (2 856 GWh, измерено при клиентите) ⁽⁴⁾. През 2023 г. годишното потребление на Балеарските острови е било 6 047 GWh, от които 8,7 % (т.е. 526 GWh) са били покрити от възобновяеми енергийни източници ⁽⁵⁾.
- (7) Балеарските острови бяха изолирани от континенталната електроенергийна система на Испания до 2012 г. По традиция на Балеарските острови е имало две електрически системи („Майорка-Менорка“ и „Ибиса-Форментера“) с капацитет съответно 1,9 GW и 0,3 GW. В края на 2012 г. електроенергийната система „Майорка-Менорка“ е свързана с кабел към континентална Испания чрез междусистемен електропровод с мощност 400 MW, а електроенергийната система „Ибиса-Форментера“ остава изолирана. От декември 2018 г., след въвеждането в експлоатация на кабел, свързващ Майорка с Ибиса, вече интегрираната електроенергийна система Майорка-Менорка-Ибиса-Форментера е свързана към континенталната система ⁽⁶⁾. През 2023 г. кабелът покрива приблизително 24 % от търсенето на електроенергия на Балеарските острови ⁽⁷⁾.
- (8) Въз основа на Министерско постановление TEC/212/2019 от 25 февруари 2019 г. в плана на електропреносната мрежа за периода 2021—2026 г. се предвижда втори кабел, свързващ електроенергийната система на Балеарските острови с континентална Испания. Очаква се кабелът да започне да функционира до 2030 г. (най-добра оценка, предоставена от Испания — 2029 г.) и да покрие до 65 % от търсенето на електроенергия на Балеарските острови ⁽⁸⁾.
- (9) Според Испания през юни 2021 г. Балеарските острови са имали инсталирана производствена мощност от 1 999,4 MW, от които 91 % (1 819 MW) представляват производство на топлинна енергия (главно газови турбини с комбиниран цикъл след затварянето на две въглищни електроцентрали), а останалите 9 % (180,4 MW) са от производство на енергия от възобновяеми източници. В този контекст Испания обяснява, че по-ниският процент на възобновяемите енергийни източници в ТИП в сравнение с континенталната част на Испания се дължи главно на ограниченото географско пространство на разположение за нови производствени мощности, по-високите нужди от диспечерируемо производство и ограничения брой съоръжения за акумулиране на електроенергия.
- (10) Испания отбелязва, че Балеарските острови представляват маломерен пазар, което не им позволява да се възползват от икономии от мащаба, налични в континенталната електроенергийна система. Испания също така твърди, че за системата на Балеарските острови разходите за гориво са по-високи. Тяхната изолираност в миналото също води до по-голяма необходимост от инсталирани резервни мощности.

⁽³⁾ Решение (ЕС) 2024/560 на Комисията от 8 декември 2023 година за предоставяне на Кралство Испания на дерогация от определени разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета и Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на Канарските острови (ОВ Л, 2024/560, 15.2.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/560/oj>).

⁽⁴⁾ Вж. фигура A1.1 в приложение I към *Informe del Sistema Eléctrico español* за 1997 г. на Red Eléctrica. PORTADA.eps (Convertido)-1 (ree.es).

⁽⁵⁾ Evolución demanda | Informes del sistema.

⁽⁶⁾ Министерско постановление TEC/1172/2018 от 5 ноември, с което се определят наново изолираните електроенергийни системи на неконтиненталната територия на Балеарските острови: Orden TEC/1172/2018, de 5 de noviembre, por la que se redefinen los sistemas eléctricos aislados del territorio no peninsular de las Illes Balears y se modifica la metodología de cálculo del precio de adquisición de la demanda y del precio de venta de la energía en el despacho de producción de los territorios no peninsulares. (boe.es).

⁽⁷⁾ Evolución demanda | Informes del sistema.

⁽⁸⁾ Вж. окончателния актуализиран национален план в областта на енергетиката и климата за периода 2021—2030 г. на Испания, 211d83b7 — b6d9—4bb8—084a4bfb3b4cad3e_en.

- (11) Освен това Испания отбелязва, че почти цялото производство на топлинна енергия на Балеарските острови се притежава пряко или непряко от Endesa S.A. В резултат на това дори и все по-широкото внедряване на възобновяеми енергийни източници да улесни навлизането на конкурентни предприятия на Балеарските острови, Endesa S.A. ще продължи да произвежда по-голямата част от електроенергията в тази територия извън полуострова.
- (12) Според Испания тези пазарни особености водят до по-високи разходи за производство на електроенергия в сравнение с континенталната част и до липса на привлекателност за навлизане на нови предприятия на пазара. В резултат на това на Балеарските острови не се е развила ефективна конкуренция.
- (13) С оглед на проблемите, свързани с липсата на ефективна конкуренция и високите разходи, и въпреки приетите национални мерки за поощряване на конкуренцията и въвеждане на икономически стимули за насърчване на оперативната ефективност на инсталациите и намаляване на разходите за производство на електроенергия Испания твърди, че не е било възможно да се създаде пазарен механизъм, който да е еднакъв с този в континенталната част.
- (14) Освен това Испания обяснява, че произведената електроенергия във всички ТИП, включително Балеарските острови, е изключена от пазарната система на континенталната част. Електроенергийните системи на ТИП използват механизъм на икономическо предимство при диспечирание ⁽⁹⁾:
- системният оператор поддържа електроцентралите по икономическа целесъобразност въз основа на променливите разходи до покриване на търсенето, като взема предвид техническите ограничения и резервите, необходими за гарантиране на електроснабдяването;
 - диспечирането включва седмични, дневни прогнози, прогнози в рамките на деня, както и отклонения в реално време. В системата на Балеарските острови диспечирането отчита също така максималния обмен на електроенергия, който е на разположение чрез междусистемната връзка с континенталната част;
 - страната на търсенето (преките потребители и доставчиците) уведомява системния оператор за търсенето за всеки час в електроенергийните системи на всяка една ТИП;
 - след ежедневното диспечирание страната на търсенето закупува енергията на цена, еквивалентна на тази на пазарната система в континенталната част.
- (15) Според Испания при този механизъм се отчитат високите разходи за производство на електроенергия и особеностите на ТИП, а целта е да се гарантира, че потребителите и доставчиците в тези територии не са засегнати от по-високите разходи за производство на електроенергия в ТИП в сравнение с континентална част на Испания, като това се основава на принципите на междурегионалната солидарност.
- (16) Испания обяснява още, че производството на електроенергия в ТИП представлява система за регулирано възнаграждение, а не система за пазарно възнаграждение, и се прилага в условия, при които пазарът на едро не може да функционира и при които разходите, поради географски и териториални причини, са по-високи от разходите за производство на електроенергия в континенталната част на Испания.
- (17) Испания отбелязва, че с механизма се гарантира, че електроенергийната система и публичният бюджет покриват допълнителните разходи, произтичащи от разликата между по-високите разходи за производство на електроенергия в ТИП и цената на електроенергията, еквивалентна на тази в континенталната част, така че всички потребители да плащат еднакво за електроенергия, независимо от системата, в която я потребяват.
- (18) Според Испания регулирането на дейностите по пренос и разпределение на електроенергия в ТИП е подобно на това в континенталната част на Испания.
- (19) По отношение на пазара на дребно Испания обяснява, че крайните клиенти в ТИП имат право да избират своя доставчик при същите условия като крайните клиенти в континенталната част на Испания. Освен това понятието „уязвими потребители“ е определено за цяла Испания и като цяло доставката е организирана по еднакъв начин в цялата държава. В това отношение Испания отбелязва, че няма различия между пазарите на дребно в континенталната част на държавата и извън нея.

⁽⁹⁾ Рамката е определена в Кралски указ 738/2015 от 31 юли 2015 г. (Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares) („Кралски указ 738/2015“).

Преглед на правната рамка за ТИП

- (20) Испания обяснява, че съгласно Закон 24/2013 доставката на електроенергия в ТИП е предмет на специална регулация. В него също така е посочено, че за тази дейност може да се получава допълнително възнаграждение, което да покрива разликата между разходите за производство на електроенергия в ТИП и приходите от продажбата на електроенергия в тези територии. Закон 24/2013 предвижда при какви условия една изолирана система може да не се счита повече за такава, а именно при какъв капацитет за свързване на ТИП с континенталната част те могат да се присъединят към пазара за производство в континенталната част и че са налице пазарни механизми за интегриране на тяхната електроенергия.
- (21) Испания отбелязва, че в Закон № 17/2013 се определят общите разпоредби за гарантиране на доставките и засилване на конкуренцията в електроенергийните системи на ТИП ⁽¹⁰⁾.
- (22) Испания посочва, че с Кралски указ 738/2015 се уреждат подробно дейността по производство на електроенергия и процедурата по диспечирание в електроенергийните системи на ТИП, както и схемата за възнаграждение на тази дейност. Схемата за възнаграждение се основава на два компонента: единият е за направените инвестиции и други постоянни разходи, а другият — за променливите разходи, направени по време на експлоатацията. Целта на това възнаграждение е да се покрият допълнителните разходи за производство на електроенергия в ТИП. В Кралски указ 738/2015 допълнителните разходи се определят като разликата между всички разходи за производство и цената, заплащана при диспечирането на електроенергия, извършвано от системния оператор.
- (23) Освен това с Кралски указ 738/2015 се въвежда състезателна процедура за избор на нови мощности и мощности, които да бъдат ремонтирани.
- (24) В тази връзка Комисията отбелязва, че в своето решение „SA.42270 —Испания: Производство на електроенергия в испанските територии извън полуострова“ Комисията е одобрила отпускане на държавна помощ за механизма за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015 ⁽¹¹⁾.

3. ИСКАНИТЕ ДЕРОГАЦИИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА БАЛЕАРСКИТЕ ОСТРОВИ

- (25) Искането за дерогация, подадено за Балеарските острови, се основава на квалифицирането му като малка свързана система съгласно член 2, точка 43 от Директива (ЕС) 2019/944.

3.1. Дерогация съгласно член 66 от Директива (ЕС) 2019/944

- (26) Испания иска дерогация от член 40, параграфи 4—7 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на осигуряването на спомагателни услуги от оператора на преносна система („ОПС“).

3.2. Дерогация съгласно член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943

- (27) Испания иска дерогация от следните разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на Балеарските острови:
- пазарните принципи в член 3, параграф 1, букви а), б), в), д), й), к), н), о) и п);
 - правилата за търговия с електроенергия съгласно член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10, 11, 14, 15, 16 и 17;
 - правилата за приходите от претоварване, определени в член 19;
 - членове 14 и 15, член 16, параграфи 3—13, членове 17 и 19, член 20, параграфи 3—8, член 21, параграфи 7 и 8, член 22, параграф 1, букви е) и з), член 22, параграфи 2, 3 и 5 и член 25, параграфи 2—4 по отношение на всички нови механизми за осигуряване на електрогенериращи мощности, които може да бъдат създадени в бъдеще;
 - членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 по отношение на съществуващия механизъм, определен в Кралски указ 738/2015.

⁽¹⁰⁾ Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

⁽¹¹⁾ Решение от 28 май 2020 г., SA.42270 (2016/NN) — Испания: Производство на електроенергия в испанските територии извън полуострова, C(2020) 3401.

3.3. Срок на действие на исканите дерогации

- (28) Испания счита, че ефективното интегриране на ТИП в иберийския пазар на електроенергия зависи от наличието на междусистемна свързаност с континенталната част на Испания.
- (29) По отношение на Балеарските острови Испания обяснява, че дерогациите следва да продължат до ефективното интегриране на тази територия на континенталния пазар на електроенергия. Според Испания ефективната интеграция включва не само поръчването на нови междусистемни връзки, но и срока за изпитване и необходимите регулаторни промени. Въз основа на това Испания иска дерогация най-малко до 2030 г.

4. МНЕНИЯ, ПОЛУЧЕНИ ПРЕЗ ПЕРИОДА НА КОНСУЛТАЦИЯ

- (30) Както е описано в съображение 3, през март и април 2021 г. Комисията проведе обществена консултация.
- (31) Всички коментари, представени в отговор на обществената консултация, се отнасяха до поисканата от Испания дерогация от член 54 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на притежаването, управлението и експлоатацията на съоръженията за акумулиране на енергия от страна на ОПС. Както е описано в съображение (4), Испания оттегли искането за дерогация от член 54 от Директивата за Балеарските острови.

5. ОЦЕНКА НА ИСКАНЕТО ЗА ДЕРОГАЦИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА БАЛЕАРСКИТЕ ОСТРОВИ

5.1. Малка свързана система

- (32) В съответствие с член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 дерогация от съответните разпоредби на членове 3 и 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9—11, членове 14—17, членове 19—27, членове 35—47 и член 51 от посочения регламент може да бъде предоставена в два случая:
- а) за малки изолирани системи и малки свързани системи, ако държавата членка може да докаже, че са налице значителни проблеми за експлоатацията на посочените системи. В такъв случай дерогацията трябва да отговаря на условия с цел засилване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия;
 - б) за най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС, ако те не могат да бъдат междусистемно свързани с енергийния пазар на Съюза по очевидни физически причини.
- (33) В съответствие с член 66, параграф 1, първа алинея от Директива (ЕС) 2019/944, дерогация от съответните разпоредби на членове 7 и 8 и на глави IV, V и VI може да бъде предоставена за малки изолирани системи и малки свързани системи, ако държавите членки могат да докажат, че са налице съществени проблеми за функционирането на посочените системи. В член 66, параграф 2, втора алинея от Директива (ЕС) 2019/944 се посочва, че за най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС, които не могат да бъдат свързани с пазарите на електроенергия на Съюза, дерогацията е обвързана с условия, чието цел е да се гарантира, че дерогацията не възпрепятства прехода към възобновяеми енергии.
- (34) Както съгласно Регламент (ЕС) 2019/943, така и съгласно Директива (ЕС) 2019/944, в случай на малки свързани системи дерогацията трябва да бъде ограничена във времето и да се подчинява на условия, чието изпълнение цели увеличаване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия. Освен това, дерогацията със сигурност не трябва да пречи или засяга прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението.
- (35) Съгласно определението в член 2, точка 43 от Директива (ЕС) 2019/944 „малка свързана система“ означава „всяка система, която е имала консумация под 3 000 GWh през 1996 г., като повече от 5 % от годишната консумация се получава чрез свързване с други системи“.
- (36) Според Испания Балеарските острови (Майорка, Менорка, Ибиса и Форментера) представляват единна взаимосвързана система с потребление под 3 000 GWh през 1996 г. (съображение 6). Приблизително 25 % от търсенето на електроенергия на Балеарските острови се покрива чрез междусистемната връзка с континентална Испания.

- (37) Въз основа на информацията, предоставена от Испания, и в съответствие с решение на Комисията SA.42270 „Испания: Производство на електроенергия в испанските територии извън полуострова“ Балеарските острови се определят като малка свързана система по смисъла на член 2, точка 43 от Директива (ЕС) 2019/944.

5.2. Значителни проблеми за експлоатацията на системата

5.2.1. Значение на „Съществени проблеми за функционирането“ на системата

- (38) Законодателят не е определил понятието „съществени проблеми“, посочено в член 64, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 66, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944. Отворената формулировка позволява на Комисията да вземе предвид всички потенциални проблеми, свързани с конкретната ситуация на малките системи, при условие че те са значителни, а не маргинални. Тези проблеми могат да се различават значително в зависимост от географските особености, производството и потреблението на въпросната система, но и в зависимост от развитието на технологиите (като например съхранение на електроенергия и малки генериращи мощности).
- (39) В предишни решения на Комисията проблемите, които е трябвало да бъдат преодоляни, са свързани с поддържането на равнопоставеност в обществото и/или на еднакви условия на конкуренция между континенталната част и островите в ситуация, при която сигурността на системата на острова изисква допълнителни мерки или налага значително по-високи разходи на острова в сравнение с континенталната част. Следователно понятието „експлоатация“ не може да се тълкува в тесен смисъл, например като означаващо, че без дерогацията сигурната експлоатация на системата не би била възможна. Вместо това винаги се е считало, че „проблемите“ включват и социалноикономически проблеми на ползвателите на разглежданата система ⁽¹²⁾.
- (40) Освен това тези съществени проблеми трябва да са свързани с функционирането на малките изолирани системи или малките свързани системи. Поради това изглежда трудно да си представим обосновка, която да се основава изключително на въздействия, възникващи извън системата, например въздействия върху националните схеми за субсидиране. Това не изключва значението на „непреките“ въздействия върху сигурната експлоатация на системата.

5.2.2. Съществени проблеми, представени от Испания в заявлението

- (41) Испания изтъква няколко предизвикателства и проблеми пред функционирането на пазарите и системите на електроенергия в ТИП, включително на Балеарските острови:
- маломерният пазар на ТИП, което не им позволява да се възползват от икономии от мащаба, налични в континенталната електроенергийна система;
 - по-високите разходи, свързани с горивния микс, които водят до по-високи разходи за електроенергия, тъй като по-голямата част от производството в ТИП се захранва с газ, въглища или дизелово гориво;
 - високите инвестиционни и оперативни разходи, свързани с електроцентралите, произтичащи от географската отделеност вследствие ниската степен на свързаност с континента и малкия размер на системите;
 - по-голямата необходимост от инсталиран резервен капацитет в резултат на географската отделеност и вследствие ниската степен на свързаност на системите. По-специално Испания обяснява, че ТИП се нуждаят от по-високо равнище на въртящ резерв, за да покриват стандартите за сигурността на доставките. Този стандарт за сигурността на доставките е с 40—70 % по-висок от инсталирания капацитет спрямо 10 % на континента. Съответно през значителен период от време електроцентралите не работят, което води до слаб интерес да се инвестира в нови мощности;
 - Екологичните ограничения за позиционирането на нови производствени мощности както за конвенционални, така и за възобновяеми производствени съоръжения;

⁽¹²⁾ Вж. например Решение на Комисията 2014/536/ЕС от 14 август 2014 г. за предоставяне на Република Гърция на дерогация от определени разпоредби на Директива 2009/72/ЕО, което се отнася до по-високите разходи за производство на електроенергия на островите, докато цените по закон са еднакви с тези в континенталната част.

- силно сезонния характер на търсенето, което е тясно свързано с туристическия сектор на Балеарските острови;
 - свързаните с това разходи и инвестициите, необходими за изграждането на нови междусистемни връзки с континента поради географското им местоположение.
- (42) Според Испания тези предизвикателства и проблеми водят до две основни характеристики на ТИП: по-висока цена на електроенергията и липса на конкуренция при производството на електроенергия.
- (43) Що се отнася до високите разходи за производство на електроенергия в ТИП, Испания обяснява, че поради изброените по-горе предизвикателства и проблеми разходите за диспечерируемо производство на електроенергия често удвояват разходите за диспечерируемо производство в континентална Испания. Испания твърди, че ТИП, включително Балеарските острови, трябва да бъдат изключени от системата на континенталния пазар, за да могат потребителите да плащат цени, подобни на тези в континенталната част. Испания добавя, че ще бъде необходима оценка преди ТИП да бъдат интегрирани на континенталния пазар на електроенергия, за да се гарантира, че високите производствени разходи в тези територии не изкривяват пределните цени на електроенергията на континенталния пазар на електроенергия.
- (44) Що се отнася до липсата на конкуренция в производството на електроенергия, Испания обяснява, че поради историческото развитие на ТИП и липсата на привлекателност на енергийния сектор в тези региони традиционно само една бизнес група е изпълнявала всички функции по доставка на енергия. По отношение на Балеарските острови Испания отбелязва, че Endesa S.A. продължава да притежава почти 100 % от електроцентралите на изкопаеми горива, които са основният източник на производство в засегнатите територии. В резултат на това според Испания Балеарските острови все още не се радват на ефективна конкуренция на равнище производство въпреки усилията за насърчаване на конкуренцията, които доведоха до навлизането на алтернативни производители на енергия от възобновяеми източници на тази територия.
- (45) Испания подчертава, че поради по-високите разходи за производство на електроенергия и липсата на ефективна конкуренция интегрирането на ТИП, включително Балеарските острови, на континенталния (и европейския) пазар на електроенергия би довело до нарушения на пазара и че това ще бъде така, докато междусистемните връзки с континентална Испания не бъдат достатъчни за покриване на цялото местно търсене.
- (46) Освен това Испания посочва предизвикателствата, свързани с внедряването на възобновяеми енергийни източници в ТИП, включително на Балеарските острови. Испания обяснява, че повечето от централите за производство на енергия от възобновяеми източници с променлив характер на даден остров произвеждат при еднакви метеорологични условия — явление, известно като „корелация“. В резултат на това, колкото повече възобновяеми енергийни източници се внедряват в островните системи, толкова по-трудно е да се спазват стандартите за сигурност на доставките. Според Испания това положение би могло да ограничи количеството на енергията от възобновяеми източници с променлив характер, използвана в ТИП.

5.2.3. Оценка

- (47) Комисията признава аргументите на Испания, че поради предизвикателствата, свързани с експлоатацията на малки свързани системи, много ниските нива на конкуренция в сегмента за производство на електроенергия в ТИП и ниските нива на свързване към континенталния пазар на Испания, все още не са налице условия за прилагане на напълно либерализиран пазар на електроенергия на едро на Балеарските острови.
- (48) Поради това изглежда правдоподобно да се предположи, че не е възможно да се разгърне функциониращ пазар на едро на Балеарските острови без публична намеса и че вследствие на това редица разпоредби относно форуърдните пазари, пазарите за ден напред, пазарите в рамките на деня и балансиращите пазари за момента не могат да бъдат приложени на Балеарските острови.
- (49) Комисията може да заключи, че пълното прилагане на Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на териториите, за които се отнася въпросното искане за дерогация, би създавало съществени проблеми за експлоатацията на системите на Балеарските острови.
- (50) Комисията обаче отбелязва, че положението на Балеарските острови ще се промени веднага след изграждането и въвеждането в експлоатация на повече междусистемни връзки с континентална Испания.

5.3. Приложно поле на дерогацията

5.3.1. Член 40, параграфи 4—7 от Директива (ЕС) 2019/944

- (51) Според Испания липсата на ефективна конкуренция в сегмента на производството възпрепятства създаването на незасегнати от нарушения пазари на електроенергия в ТИП. По-специално операторът на преносната система не може да създаде и управлява балансиращ пазар на Балеарските острови, включително да осигурява обусловени от пазара спомагателни услуги, различни от контрола на честотата.
- (52) Комисията смята, че причините, посочени в съображения (10) — (13), понастоящем възпрепятстват създаването на балансиращ пазар и основаното на пазарни принципи осигуряване на спомагателни услуги, различни от контрола на честотата, на Балеарските острови. Поради това Комисията смята, че дерогациите от задълженията по член 40, параграфи 4—7) от Директива (ЕС) 2019/944 в съответствие с член 66 от директивата са обосновани.

5.3.2. Глава II от Регламент (ЕС) 2019/943: Общи правила за пазара на електроенергия — членове 3 и 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11

5.3.2.1. Заявлението

- (53) Според Испания липсата на ефективна конкуренция между производителите възпрепятства създаването на нерегулирани пазари на електроенергия. Решенията за диспечирание в ТИП, включително на Балеарските острови, се основават на технически и икономически критерии, за които невинаги е възможно да се прилагат правилата на пазара. Освен това Испания обяснява, че цените в ТИП не се формират въз основа на търсенето и предлагането в тези територии, а на това в континенталната част на Испания, за да не се допусне потребителите в ТИП да заплащат допълнителните разходи за производство на електроенергия в тези територии.
- (54) Испания следователно иска дерогация от следните разпоредби на член 3, първа алинея от Регламент (ЕС) 2019/943:
- букви а), б), о) и п), тъй като според Испания цените на въпросните пазари не могат да се формират свободно въз основа на търсенето и предлагането и в тези територии не функционират форуърдни пазари. Освен това Испания отбелязва, че ограниченият капацитет на междусистемните връзки между Балеарските острови и континенталната част не променя това положение;
 - буква в), тъй като Испания счита, че правилата на пазара, които улесняват развитието на гъвкаво производство и търсене, може да не са приложими в териториите;
 - букви д) и к), тъй като според Испания производителите не отговарят за продажбата на произведената от тях електроенергия (задача на системния оператор е да реши кои електроцентрали да бъдат диспечирани) и не могат да подават агрегирани оферти;
 - буква й), тъй като Испания счита, че стратегията за акумулиране на енергия на тези територии може да изисква то да има предимство и да не участва при равни условия с други съоръжения за производство;
 - буква н), по отношение на която Испания отбелязва, че по принцип влизането на предприятия за производство на електроенергия на пазара и излизането от него би могло да се основава на оценката от страна на тези предприятия на икономическата и финансовата жизнеспособност на дейността им, но че на практика е невъзможно предприятията за производство да участват в системата, без да им бъде предоставен регулиран режим на плащане, чрез който да се покриват производствените разходи.
- (55) По отношение на член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11 Испания подчертава, че електроенергийната система на ТИП представлява регулирана система, въпреки че се управлява от система за диспечирание, която функционира по начин, подобен на пазарите на електроенергия в Съюза, например с ежедневно диспечирание и диспечирание в рамките на деня. Покупната цена се основава на цената в континенталната част, а не на признатите разходи, направени от производителите при осъществяване на дейностите им по производство на електроенергия, включително услугите по балансиране. Въз основа на това Испания иска дерогация от член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4 и членове 9, 10 и 11 от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като на ТИП, в това число на Балеарските острови, не съществува балансиращ пазар, а поради тяхната слаба свързаност с континентална Испания не съществува възможност за интеграция с пазарите на Съюза за ден напред и в рамките на деня.

- (56) По отношение на член 7, параграф 1 и член 8, параграфи 1 и 4 от Регламент (ЕС) 2019/943 Испания отбелязва, че поради изолирания характер на ТИП диспечирането се извършва независимо от пазарите в континенталната част и в Съюза — с изключение на това, че референтната цена за закупуване на енергия се основава на цената в континенталната част — като диспечирането се извършва въз основа на почасови графици.
- (57) В съответствие с гореизложеното Испания също така счита, че интегрирането на форуърдните пазари, техническите ограничения за оферирание и стойността на загубите от прекъсване на електроснабдяването, посочени в членове 9—11 от Регламент (ЕС) 2019/943, не се прилагат за диспечирането на ТИП.

5.3.2.2. Оценка

- (58) Във връзка с искането за дерогация от член 3, първа алинея от Регламент (ЕС) 2019/943 Комисията счита следното:
- налице са основания за дерогация от член 3, първа алинея, букви а), б), д) и к) от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като причините, изложени в съображения (10) — (13) към момента сочат, че цените на електроенергията на Балеарските острови не се формират по обусловен от пазара подход, а чрез специален регулиран механизъм, при който системният оператор извършва диспечирание на производството за всяка от ТИП.
 - налице са също основания за дерогация от член 3, първа алинея, букви о) и п) от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като причините, изложени в съображения (10) — (13) към момента сочат, че на Балеарските острови не съществува форуърден пазар и диспечирането от страна на системния оператор включва седмично и ежедневно прогнозиране и прогнозиране в рамките на деня, както и отклонения в реално време.
 - въпреки че настоящата регулирана система и специфичните характеристики на Балеарските острови може наистина да затруднят развитието на по-гъвкаво производство, производство с ниски въглеродни емисии и по-гъвкаво търсене, прилагането на пазарните правила все пак е необходимо, за да се стимулира тяхното развитие, доколкото това е възможно. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 3, първа алинея, буква в) от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - член 3, първа алинея, буква й) от Регламент (ЕС) 2019/943 не възпрепятства приоритетното разглеждане на проекти за акумулиране на енергия на Балеарските острови, ако например посочените проекти се считат за най-добрата алтернатива за гарантиране на сигурността на енергийните доставки на Балеарските острови. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 3, първа алинея, буква й) от Регламент (ЕС) 2019/943;
 - във връзка с член 3, първа алинея, буква н) от Регламент (ЕС) 2019/943 влизането на дадено предприятие за производство на електроенергия на пазара или излизането от него следва да зависи от оценката от страна на това предприятие на икономическата и финансовата жизнеспособност на дейността му, като се вземе предвид възможността за получаване на регулираното възнаграждение, посочено в съображения 16 и 17. Следователно не са налице основания за дерогация от член 3, първа алинея, буква н) от Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на Балеарските острови.
- (59) Във връзка с исканата дерогация от член 6, член 7, параграф 1 и член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11 от Регламент (ЕС) 2019/943, посочените разпоредби се отнасят до изискванията по отношение на форуърдните пазари, пазарите за ден напред, пазарите в рамките на деня и балансиращите пазари. Въз основа на информацията, подадена от Испания, изглежда, че посочените пазари не могат да бъдат ефективно въведени на Балеарските острови (съображения 10—13), като се имат предвид особеностите на електроенергийната система на тази територия. Поради това Комисията счита, че са налице основания за дерогация от посочените разпоредби.

5.3.3. Глава III от Регламент (ЕС) № 2019/943: Достъп до мрежата и управление на претоварването — членове 14—17 и член 19

5.3.3.1. Заявлението

- (60) Испания обяснява, че изискванията, посочени в членове 14—16 и член 19, не могат да бъдат приложени в ТИП, тъй като операторът на преносната система извършва диспечирането на производството за всяка от електроенергийните системи на тези територии и посочените системи не представляват отделни взаимосвързани пазарни зони. При това диспечирание се взема предвид електроенергията, прехвърлена чрез връзките между континентална Испания и Балеарските острови. В случай на претоварване на тези връзки операторът на преносната система реорганизира диспечирането на наличните производствени мощности, като взема предвид предимно технически критерии, за да гарантира доставките. Освен това Испания обяснява, че няма свързан пазар за междוזонов капацитет, тъй като ТИП не представляват отделни пазарни зони, и следователно не се генерират приходи от претоварване.

5.3.3.2. Оценка

- (61) Ефектът на дерогациите от член 7, параграф 1 и член 8, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/943 е, че електроенергийните системи на Балеарските острови няма да бъдат включени в интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня. Следователно някои разпоредби, свързани с функционирането на тези пазари, няма да се прилагат за Балеарските острови.
- (62) Членове 14—17 и член 19 от Регламент (ЕС) 2019/943 се отнасят до пазарните зони и управлението на капацитета и претоварванията между тях. В този контекст Комисията отбелязва, че макар понастоящем Балеарските острови да представляват единна пазарна зона заедно с континентална Испания и другите ТИП, в бъдеще, чрез прилагане на членове 14 и 15, ситуацията би могла да се промени. За сметка на това, разпоредбите на член 16, параграфи 3—13 и членове 17 и 19 на практика не се прилагат за Балеарските острови, доколкото тази територия не представлява отделна пазарна зона. От това следва, че не са налице основания за дерогация от изискванията на членове 14 и 15, член 16, параграфи 3—13, членове 17 и 19 от Регламент (ЕС) 2019/943.
- (63) Общите принципи по отношение на управлението на претоварването, които се съдържат в член 16, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) 2019/943, се прилагат за Балеарските острови, тъй като посочените принципи предоставят гаранции на участниците на пазара, че ОПС ще подхожда с недискриминационни пазарно обусловени решения към проблемите, свързани с претоварването на мрежата, и ще прилага процедури за ограничаване на сделките само при извънредни ситуации. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 16, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) 2019/943.

5.3.4. Глава IV от Регламент (ЕС) № 2019/943: Адекватност на ресурсите — член 20, параграфи 3—8, член 21, параграфи 7 и 8, член 22, параграф 1, букви е) и з), член 22, параграфи 2, 3 и 5 и член 25, параграфи 2—4

5.3.4.1. Заявлението

- (64) Испания обяснява, че поради географската изолираност на ТИП вследствие ниската степен на свързаност с континента или липсата на такава оценките на адекватността на ресурсите, извършвани от системния оператор за всяка една ТИП, са независими и не са включени нито в европейската оценка на адекватността на ресурсите, нито в оценката на адекватността на ресурсите на континенталната част на Испания. Поради това Испания смята, че някои от разпоредбите на глава IV не са приложими за ТИП. Испания все пак подчертава, че действащите национални правила имат за цел да се осигури, доколкото е възможно, равно третиране на пазара на ТИП и пазара на континенталната част, например по отношение на равнищата на сигурност на енергийните доставки или методологията за извършване на оценки на адекватността на ресурсите.
- (65) Испания твърди, че адекватността на ресурсите в ТИП е гарантирана от специфичния механизъм за разпределяне на нови мощности, определен в Кралски указ 738/2015, както е описано в съображения 22—24. Испания счита, че предвид уникалния характер на ТИП този механизъм следва да бъде запазен, и поради това иска дерогация от член 20, параграфи 3—8, член 21, параграфи 7 и 8, член 22, параграф 1, букви е) и з), член 22, параграфи 2, 3 и 5 и член 25, параграфи 2—4.
- (66) Испания твърди, че оценките на адекватността на ресурсите в ТИП са в съответствие с принципите, включени в член 20, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) 2019/943. Испания обяснява още, че при възникване на опасения за адекватността те се решават с покана за провеждане на състезателна тръжна процедура (както е предвидено в Кралски указ 738/2015), съчетана с оценка на търгове за капацитет от възобновяеми източници. Според Испания това са процедури, за които не могат да се прилагат изискванията на член 20, параграфи 3—8 от Регламент (ЕС) 2019/943.
- (67) Испания обяснява, че разпоредбите, включени в член 21, параграфи 7 и 8 от Регламент (ЕС) 2019/943 не са съвместими с механизма, определен в Кралски указ 738/2015. Тя обаче заявява, че за всички бъдещи нови механизми за осигуряване на електрогенериращи мощности ще се прилагат изискванията в член 21, параграфи 7 и 8 от регламента.
- (68) Испания отбелязва, че механизмът, определен в Кралски указ 738/2015, е несъвместим и със следните разпоредби на Регламент (ЕС) 2019/943:
- член 22, параграф 1, буква е), в която се посочва, че възнаграждението се определя чрез състезателна процедура, тъй като според Испания възнаграждението в съществуващия механизъм не се основава на състезателна процедура, а на референтно съоръжение с цел да се стимулира ефективността;

- член 22, параграф 1, буква з), в която се посочва, че механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности трябва да бъдат отворени за участие на всички ресурси, които са способни да предоставят изискваните технически характеристики, тъй като според Испания механизмът се прилага само за диспечерируемите съоръжения;
- член 22, параграф 2, в който се определят елементите на планирането, на които трябва да отговарят стратегическите резерви, тъй като според Испания той се позовава на балансиращи пазари, каквито не съществуват в ТИП;
- член 22, параграф 3, в който се определят допълнителни изисквания към механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, различни от стратегическите резерви, тъй като според Испания съществуващият механизъм не отговаря на посочените изисквания: възнаграждението не клони към нула, когато равнището на предоставения капацитет е достатъчно, възнаграждението не е свързано само с капацитета и задълженията за осигуряване на капацитет не са прехвърляеми;
- член 22, параграф 4, който включва изисквания по отношение на допустимите стойности на емисиите на CO₂ в механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, тъй като според Испания настоящият механизъм не включва изисквания от този вид, но позволява да се определят технически ограничения;
- член 22, параграф 5, в който се изисква адаптиране на механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, които се прилагат към 4 юли 2019 г.

(69) Испания обяснява, че нормите за надеждност за териториите извън полуострова не са приведени в съответствие с изискванията на член 25, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като в тях не се отчитат разходите за въвеждане на нови мощности. Испания добавя, че дори нормите да са еднакви, те биха могли да се променят към по-строги стойности с различен темп, въз основа на което иска дерогация от член 25, параграфи 2—4 от Регламент (ЕС) 2019/943.

5.3.4.2. Оценка

- (70) В член 20 от Регламент (ЕС) 2019/943 се разглежда адекватността на ресурсите на вътрешния пазар на електроенергия и се определят задълженията на държавите членки, свързани с наблюдението на адекватността на ресурсите и действията при установяване на опасения за тяхната адекватност, а именно разработване на план за изпълнение с цел премахване на регулаторните отклонения, гарантиране на основано на пазарни принципи осигуряване на балансиращи услуги или премахване на регулираните цени, наред с другото. Комисията отбелязва, че като част от процедурата за държавната помощ Испания вече е разработила и представила на Комисията план за изпълнение в съответствие с член 20, параграфи 3 и 4 от Регламент (ЕС) 2019/943. В съответствие с член 20, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2019/943 на 13 март 2024 г. Комисията издаде становище относно испанския план за изпълнение. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 20, параграфи 3—8 от Регламент (ЕС) 2019/943.
- (71) Член 21, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2019/943 беше отменен с Регламент (ЕС) 2024/1747 на Европейския парламент и на Съвета⁽¹³⁾. Следователно той вече не се прилага за ТИП. По отношение на искането за дерогация от член 21, параграф 8⁽¹⁴⁾ от Регламент (ЕС) 2019/943 Комисията отбелязва, че макар в тази разпоредба вече да не се посочва, че механизмите за осигуряване на капацитет трябва да бъдат временни, в нея се предвижда, че механизмите за осигуряване на капацитет трябва да се одобряват от Комисията за срок, не по-дълъг от 10 години. Освен това не е възможно да се предвиди бъдещото развитие на електроенергийната система на Балеарските острови. Съответно срокът на действие на регулирания механизъм за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015, следва да бъде ограничен до 31 декември 2025 г., както е одобрено в случая на Балеарските острови с решение относно държавна помощ SA.42270.
- (72) В член 22 от Регламент (ЕС) 2019/943 се определят принципите за проектиране, приложими за механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности. Комисията счита, че дерогация от член 22, параграф 1, букви е) и з) от Регламент (ЕС) 2019/943, приложима след датата на изтичане на срока на действие на регулирания механизъм за възнаграждение, определен в решението относно държавна помощ SA.42270, ще възпрепятства прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението, тъй като тези разпоредби имат за цел да се даде възможност за участие на всички технологии на конкурентна основа. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 22, параграф 1, букви е) и з). Това не следва да засяга ангажиментите и договорите, сключени по отношение на Балеарските острови съгласно механизма за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015, както е одобрен с решението относно държавна помощ SA.42270.

⁽¹³⁾ Регламент (ЕС) 2024/1747 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2019/942 и (ЕС) 2019/943 по отношение на подобряването на структурата на пазара на електроенергия в Съюза (ОВ L, 2024/1747, 26.6.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>).

⁽¹⁴⁾ Изменен с Регламент (ЕС) 2024/1747.

- (73) Въз основа на информацията, предоставена от Испания (съображение 68), Комисията смята, че е оправдана дерогацията от изискванията по член 22, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943, тъй като специфичните изисквания за планирането на стратегическите резерви са неразривно свързани със създаването на добре функциониращ балансиращ пазар. За сметка на това, дерогацията от член 22, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943 не е оправдана, тъй като специфичните изисквания за планирането на механизмите за осигуряване на капацитет са предназначени да се прилагат независимо от съществуването на достатъчно развит балансиращ пазар.
- (74) Във връзка с искането за дерогация от член 22, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2019/943 Комисията счита, че не са налице основания за дерогация, като се има предвид, че член 22, параграф 5 от посочения регламент не е приложим за механизми за осигуряване на електрогенериращи мощности, одобрени след 4 юли 2019 г.
- (75) Във връзка с член 22, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943, в който се определят изискванията по отношение на допустимите стойности на емисиите на CO₂ за механизмите за осигуряване на електрогенериращи мощности, Комисията счита, че изискванията по отношение на допустимите стойности на емисиите на CO₂ не са приложими за настоящия регулиран механизъм за възнаграждение, одобрен с решението относно държавна помощ SA.42270, с оглед на малкия размер на електроенергийната система на Балеарските острови, ограниченията, свързани с получаването на необходимите екологични разрешения за нови производствени мощности, и по-голямата необходимост от диспечерируемо производство, за да се осигури интегрирането на възобновяемите енергийни източници на Балеарските острови и да се гарантира сигурността на енергийните доставки. Комисията счита, че дерогацията от член 22, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943, приложима след датата на изтичане на срока на действие на регулаторния механизъм за възнаграждение, определен в решението относно държавна помощ SA.42270, ще възпрепятства прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението, тъй като тези разпоредби имат за цел да се даде възможност за участие на всички технологии на конкурентна основа. Поради това Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 22, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943. Това не следва да засяга ангажиментите и договорите, сключени по отношение на Балеарските острови съгласно механизма за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015, както е одобрен с решението относно държавна помощ SA.42270.
- (76) Въз основа на обясненията, предоставени от Испания (вж. съображение 69), Комисията счита, че не са налице основания за дерогация от член 25, параграфи 2—4 от Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на експлоатацията на електроенергийните системи на Балеарските острови. Това не следва да засяга ангажиментите и договорите, сключени по отношение на Балеарските острови съгласно механизма за възнаграждение, определен в Кралски указ 738/2015, както е одобрен с решението относно държавна помощ SA.42270.

5.3.5. *Дерогация от членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на механизма, определен в Кралски указ 738/2015*

- (77) В своето заявление, както е изменено с втория набор от разяснения, изпратени от Испания на 17 януари 2022 г., Испания заяви, че е необходима дерогация от членове 14—17, членове 19—27 и членове 35—47 от Регламент (ЕС) 2019/943 по отношение на съществуващия механизъм, определен в Кралски указ 738/2015. Комисията счита, че не е необходима такава широка дерогация, за да се осигури неговото прилагане. Становището на Комисията е, че са налице основания само за посочените в горните раздели дерогации.

5.4. **Без възпрепятстване на прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението**

- (78) Съгласно член 64, параграф 1, пета алинея от Регламент (ЕС) 2019/943 и член 66, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/944 дадено решение за дерогация има за цел да се гарантира, че дерогацията не възпрепятства прехода към възобновяема енергия, увеличаването на гъвкавостта, акумулирането на енергия, електромобилността и реакцията на потреблението.
- (79) По отношение на прехода към възобновяема енергия и увеличаването на гъвкавостта (включително реакцията на потреблението) и акумулирането на енергия е важно да се отбележи, че в съответствие с изискванията, определени в Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944 едни добре функциониращи форуърдни пазари, пазари за ден напред, пазари в рамките на деня и балансиращи пазари следва да предоставят необходимите сигнали за диспечериране и инвестиции, за да се увеличи максимално потенциалното развитие на тези технологии. Например развитието на реакцията на потреблението, която може да се задейства, когато електроенергийната система на Балеарските острови е в период на извънредно натоварване, по принцип би се постигнало по-лесно при система, в която цените на потреблението отразяват почасовото състояние на производството на Балеарските острови, а не в континенталната част. Това не възпрепятства автоматично развитието на реакцията на потреблението или други форми на гъвкавост в настоящата регулаторна среда. Не може да се изключи обаче възможността решението за дерогация да има отрицателно въздействие върху такива потенциални промени.

(80) От друга страна, в член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 не се изисква решенията за дерогация да водят до максимално увеличаване на възможностите за гъвкавост или акумулиране на енергия. Дерогация съгласно член 64 от посочения регламент има за цел единствено да се гарантира, че тя „не възпрепятства“ такъв преход. С други думи, дерогацията не трябва да възпрепятства промени, които без нея биха настъпили по естествен път. Без дерогация е малко вероятно да се развият добре функциониращи форуърдни пазари, пазари за ден напред, пазари в рамките на деня и балансиращи пазари във всички електроенергийни системи на Балеарските острови. Това се дължи на предизвикателства, свързани с експлоатацията на ТИП, много ниските равнища на конкуренция в сегмента на производството, както и слабата свързаност с пазара в континенталната част, описана в раздел 2. Необходимо е обаче да се гарантира, че щом бъдат налице условията за развитие на функциониращи пазари на едро, дерогациите постепенно се премахват. Ето защо в настоящото решение Комисията определя ограничен период на дерогация и строги условия за удължаване на срока ѝ, както е посочено в раздел 5.5 по-долу.

(81) Дерогацията не оказва съществено въздействие върху електромобилността.

5.5. **Срок на дерогацията и условия, целящи засилване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия**

(82) В член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 и в член 66 от Директива (ЕС) 2019/944 изрично е посочено за малките свързани системи, че дерогацията трябва да бъде ограничена по време и да отговаря на условия, целящи засилване на конкуренцията и интеграция с вътрешния пазар на електроенергия.

(83) Регламент (ЕС) 2019/943 и Директива (ЕС) 2019/944 предвиждат задължително ограничение за няколко цели. На първо място, в тези актове се приема, че общата регулаторна рамка може да се прилага за всички ситуации на вътрешния пазар и че такова прилагане на общо основание е от полза за обществото. Макар в член 64 от Регламент (ЕС) 2019/943 да се признава, че дерогации могат да се искат за специфични ситуации, тези дерогации могат да усложнят цялостната система и да представляват пречки пред пазарната интеграция също в съседни райони. Освен това обосновката на дерогацията като цяло се основава на техническата и регулаторната рамка към момента и на дадена мрежова топология. Всички тези положения подлежат на промени. И накрая, важно е участниците на пазара да могат да предвидят регулаторните промени достатъчно рано. Следователно всички дерогации трябва да са ограничени по време.

(84) Очаква се новите кабели, които подсилват връзката между Балеарските острови и континенталната част на Испания, да започнат да функционират до края на 2030 г. След като тези кабели започнат да функционират, регулаторната рамка, приложима за тази територия, следва да бъде изменена и въпросната територия следва да бъде включена в континенталния пазар на електроенергия, а поисканите дерогации следва постепенно да бъдат премахнати. Испания твърди, че след като кабелите бъдат поръчани, ще бъде необходимо допълнително време, за да се включат тези територии в правилата на континенталния пазар и да се направят необходимите регулаторни промени и изпитвания. Съответно Испания иска дерогации за Балеарските острови най-малко до 2030 г.

(85) С оглед на причините, изтъкнати от Испания, Комисията смята за съразмерно да се предоставят дерогации на Балеарските острови до 12 месеца след датата, на която новият кабел започне да функционира.

(86) За да се гарантира навременното премахване на поисканите дерогации, до шест месеца след деня на въвеждане в експлоатация на новите кабели между Балеарските острови и континенталната част на Испания същата трябва да представи на Комисията ясен план, в който подробно се описват всички регулаторни и системни промени, необходими за включването на Балеарските острови в континенталния пазар на електроенергия. Планът трябва ясно да посочва отделните необходими действия и да включва график с най-значимите етапни цели.

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

На Кралство Испания се предоставя дерогация от разпоредбите на член 3, първа алинея, букви а), б), д), к), о) и п), член 6, член 7, параграф 1, член 8, параграфи 1 и 4, членове 9, 10 и 11 и член 22, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943 и от член 40, параграфи 4—7 от Директива (ЕС) 2019/944 по отношение на Балеарските острови.

Член 2

Дерогацията, предоставена съгласно член 1, се прилага до дванадесет месеца след датата, на която бъде въведен в експлоатация новият електропровод, свързващ Балеарските острови с континентална Испания.

Член 3

Адресат на настоящото решение е Кралство Испания.

Съставено в Брюксел на 16 май 2025 година.

За Комисията
Dan JØRGENSEN
Член на Комисията
